

TARAXACUM SECTIO OBLIQUA DT. EN SECTIO ERYTHROSPERMA DT. EM. LB. IN NEDERLAND

J. L. VAN SOEST

(received January 11th, 1957)

Deze studie is te beschouwen als een vervolg op „Het Geslacht *Taraxacum* in Nederland I”, Nederlandsch Kruidkundig Archief 49 (1939), in den vervolge aangeduid als NKA l.c.

In 1948 maakte ik met Dr G. E. Haglund een afspraak de Nederlandse vormen der *Erythrosperma* gezamenlijk te revideren; zijn ziekte en daarna zijn dood beletten de uitvoering van dat plan. Zijn bezoek aan Nederland in 1949 en zijn revisie van een klein deel van het materiaal gedenk ik met dankbaarheid.

Meer dan vroeger ondervond ik hulp bij het verzamelen, hetgeen in het bijzonder de geografische kennis der soorten in Nederland ten goede is gekomen. Het land is vrijwel doorkruist; voor de *Erythrosperma* en *Obliqua* is één leemte overgebleven: materiaal uit de duinen van Goeree en Schouwen.

Auteursafkortingen:

Dt.	H. Dahlstedt	Lb.	H. Lindberg f.
Hagl.	G. E. Haglund	v.S.	J. L. van Soest

Afkortingen van de namen der verzamelaars:

B.	K. B. van Brakel	K.	J. Kern
Go.	A. Gorter	v. O.	S. J. van Ooststroom
Gr.	P. D. Groot	B. R.	B. Reichgelt
J. J.	Joh. Jansen	Th. R.	Th. Reichgelt
de J.	S. E. de Jongh	W.	V. Westhoff

De afbeeldingen zijn door mijn vrouw getekend.

SECTIO OBLIQUA DT.

1. ***Taraxacum obliquum*** (Fries) Dt. 1905, Bot. Not. — *T. officinale* var. *obliquum* Fries 1814.

Icones: Dt., Act. Fl. Sue. 1 (1921) fig. 27, pl. XI; v. S., NKA l.c. fig. 1.

Exsiccata: Dahlstedt I. 1 (s.n. *T. platyglossi*).

Areeal: westelijk Estland, Z. Zweden en Gotland, Z. Noorwegen, Denemarken en Bornholm, kustzone van N. Duitsland en Nederland.

Nederland (kaart Ia): Waddendistrict en Duindistrict zuidwaarts tot Voorne, welk eiland de zuidelijkste vindplaats in het areaal is. Aanvullingen op de gegevens uit NKA l.c., alwaar ook een uitvoerige beschrijving van de soort gegeven is:

Schiermonnikoog! v. S.; Terschelling, Landrummerheide W. (h); Texel, de Koog en omgeving Hagl. & v. S. (h); Huisduinen en Falga B. & v. S. (h); Castricum, Heemskerkerduin en Egmond, alle v. S. (h); Zandvoort-Bloemendaal J. Prins (h. Go.); Vogelenzang de J. (h); Noordwijk-Katwijk de J. (h) & v. S.; ten Z. van Katwijk Alston (h); Rockanje, op verschillende plaatsen v. S. (h).

T. platyglossum Raunkiaer, in NKA l.c. vermeld, is voor Nederland onzeker; de door Christiansen als *T. platyglossum* gedetermineerde planten van Scheveningen-Wassenaar zijn vermoedelijk *T. obliquum* en die van de Scheveningse Boschjes behoren tot *T. tortilobum*. Het areaal van *T. platyglossum* en *T. obliquum* is overigens vrijwel gelijk.

SECTIO ERYTHROSPERMA DT. EM. LB.

SUBSECTIO DISSIMILIA DT. (pro sect.).

2. **Taraxacum tortilobum** Florstroem 1941, Acta Soc. Fauna Fl. Fenn. 39.4.

Icones: Dt., Kungl. Sv. Vet. Ak. Handl. 3.6.3 (1928) fig. 2; v. S., NKA l.c. fig. 3; v. S., Bull. Rijkspl. t. Brussel 26 (1956) fig. 67.

Areaal (kaart IVa): Nederland, België, W. Duitsland, N. en O. Frankrijk tot in het Rhônegebied en Corsica, Zwitserland; ten slotte sporadisch en wel steeds aangevoerd in het gebied om de Oostzee.

Deze soort, in NKA l.c. voor Nederland aangegeven en beschreven, is onder de *Erythrosperma* in Nederland de enig algemene soort met strokleurige vruchten. Zij is algemeen op licht grazige zandgrond, vooral in de duinstreek, maar zeldzaam in het hart van het Drentse en van het Kempische district; elders in het land vindt men haar met zand aangevoerd langs wegen en dijken en op bouwterrein. Volgens de indeling van het I.V.O.N. komt zij in meer dan honderdtwintig uurhokken voor, afgezien van de vindplaatsen waarvoor de hokindeling niet aangegeven kan worden; het opgeven van vindplaatsen blijft hier achterwege.

f. *brachyglossum* v. Soest: *ligulae breves, calathium paulo radians*.

Wassenaar, bij Maaldrift 1945 v. S. (h); voorts Waalsdorp, Loosduinen en Bilthoven, alle v. S. (h).

f. *involutum* v. Soest: *ligulae marginales involutae extus stria rubro-violacea notatae*.

Meijndel 1943 v. S. (h); voorts Waalsdorp en Raamweg bij den Haag, beide v. S. (h).

3. **Taraxacum simile** Raunkiaer 1906, Dansk Eksk. Fl. 2e ed.; Dt. 1921, Act. Fl. Sue. 1, c. icon. (pl. X).

Deze soort is onder de *Dissimilia* gekenmerkt door de volgende eigenschappen: pollen ontbreekt, de stempels zijn vrij donker (vuil-)geel; de buitenste omwindselbladen zijn afstaand, aan de top teruggekromd, breedgerand; de bladen zijn smal, smal driehoekig teruggedricht-gelobd, de zijlobben zijn spits, de eindlob is verlengd pijlvormig. Bij het typische materiaal zijn de binnenste omwindselbladen zwak, maar duidelijk geknobbeld; bij het Nederlandse materiaal ontbreken de knobbels vrijwel.

Areaal: Z. Zweden, Denemarken, zeekust van Duitsland (Warnemünde), Nederland, Frankrijk.

Nederland: de Bilt, in de tuin van het Kon. Ned. Meteorologisch Instituut B. (h v. S.).

Drie andere soorten der *Dissimilia* zijn nog in Nederland gevonden; deze zijn niet beschreven en het is voorbarig dit reeds hier te doen.

Een ervan moet in bladvorm gelijken op *T. tanyolobum* Dt., Ber. Schweiz. Bot. Ges. 42 (1933), maar de hoofdjes zijn bij deze laatste soort groter, de buitenste lintbloemen meer roodpurper gestreept aan de buitenzijde, de bladstelen violetter. Daar ik nog geen inzage heb kunnen krijgen van het type-materiaal, resp. over geen afbeelding beschik, kan ik de samenhang dezer beide soorten onvoldoende nagaan; zij is op enige plaatsen bij Nijmegen aangetroffen door Th. R. (h. K. & R.).

Een tweede nieuwe soort, bij Arnhem (Onderlangs) gevonden, is onvolledig verzameld; zij is verwant met *T. dissimile* Dt.; in h. v. S. ligt zij onder de naam *T. rhenanum* m.

Een derde soort is enerzijds verwant met *T. pseudo-lacistophyllum* v. S. (*T. affine* Hagl. non Jordan), Bull. Rijkspl. t. Brussel 26 (1956), Ber. Schweiz. Bot. Ges. 60 (1950), anderzijds met *T. falcatum* Brenner, Med. Soc. Fau. Fl. Fenn. 34 (1921). Van de eerste verschilt zij door de bladvorm: de bladlobben zijn niet smal en niet zo langtoppig en rechtuitstaand, als bij *T. lacistophyllum*. Van de tweede verschilt zij door donkere stempels, smallere buitenste omwindselbladen, lange vruchtconus en het bezit van pollen; de plant is grover van bouw, maar de bladvorm doet er wel aan denken. Saarsoo, die duplicata zag, is zeker dat het geen *T. falcatum* is. Deze nieuwe soort is bij Venlo (Jammerdaalse heide) gevonden, B., Gr. & v. S. (h.).

Het is zeer gewenst in Rijn- en Maas-gebied naar meer materiaal van deze soorten te zoeken.

SUBSECTIO FULVA CHRISTIANSEN (pro sect.).

4. ***Taraxacum fulviforme*** Dt. 1922, Rep. Bot. Soc. & Exch. Cl. Brit. Isles 6.— *T. dissimile* v. S., NKA l.c., non Dt.

Icones: v. S., NKA l.c. fig. 2 (s.n. *T. dissimili*); v. S., Bull. Rijkspl. t. Brussel 26 (1956) fig. 66.

In Nederland is deze soort voldoende van andere soorten te onderscheiden door de voor de *Fulva* kenmerkende vruchtkleur en door fel-purperkleurige bladstelen, terwijl ook de hoofdnerf der bladen onderaan aldus is gekleurd; pollen is aanwezig, de stijlen en stempels zijn vrij donker; de buitenste omwindselbladen zijn aanliggend, de eindlob der bladen is vaak lang.

Areaal: algemeen in Z. Engeland, kuststreek van Nederland en België; ook in Z. Frankrijk.

Nederland (kaart Ib): in de zeeduin en op zonnige of lichtbeschaduwde plaatsen; Duindistrict tot in het Waddendistrict noordwaarts tot Texel, dat de noordgrens van het areaal vormt.

· Texel, Westerduinen *Meeuse* (h L); aldaar en omgeving van de Koog *Hagl. & v. S.* (h); Beverwijk, Castricum en Wijk a. Z., alle *v. S.* (h); Noordwijk en Katwijk *de J.* (h) & *v. S.* (h); omgeving van Wassenaar en den Haag, vgl. NKA l.c., enz.; Kijkduin *v. S.* (h); Hoek van Holland *v. S.* (h); Wijde slik aan de Brielse Maas *Bakker* (h. IJsselm.); de Beer *De Langhe* (h); Rockanje *Siphés & v. S.* (h); idem *Hagl. & v. S.* (h); Oostkapelle en Oranjestad *Lako* (h. L).

5. **Taraxacum fulvum** Raunkiaer 1906, Dansk Eksk. Fl. ed. 2.

Icones: Dt., Act. Fl. Sue. 1 (1921) fig. 23, pl. IV.

Exsiccata: Dahlstedt II.9; IV. 6; IV. 51 (s.n. *T. brachycrani*); VI. 16, 17 (s.n. *T. brachycrani*); Lindberg 1415 (s.n. *T. brachycrani*), 1417, 1418.

De soort mist pollen en heeft vuilgele stempels, terracottakleurige vruchten; de buitenste omwindselbladen zijn ei-lancetvormig, witgerand en afstaand, min of meer geknobbeld; de bladen zijn driehoekig gelobd, vrij variabel van vorm, bleek tot zwak rood gesteld. In de karakteristieke vorm, waarin deze soort in N. Europa optreedt, is zij in W. Europa nauwelijks gevonden; mogelijk schuilen onder het aldaar verzamelde materiaal enkele soorten, die nog nieuw te beschrijven zijn. Het materiaal van de Nederlandse en Vlaamse kust is vrij homogeen, de bladlobben zijn smaller, soms veel smaller dan normaal; het materiaal van Limburg heeft eveneens smalle bladlobben en heeft gele stempels.

Areaal: geheel N. Europa; Nederland, België, Frankrijk, Engeland.

Nederland: Katwijk-Noordwijk *de J.* (h); duin bij Watertoren den Haag *Boerboom* (h); Rockanje *Hagl. & v. S.* (h); Mellischet (L) *Gr. & v. S.* (h).

SUBSECTIO ERYTHROSPERMA Dt. (pro sect.) EM. CHRISTIANSEN.

6. **Taraxacum agaurum** v. S. 1956, Act. Bot. Neerl. 5 — *T. laetum* v. S., NKA l.c., non Dt. — *T. soesteanum* Hagl. nom. nud.

Icones: v. S., NKA l.c. fig. 4 (s.n. *T. laeti*).

Door heldergele stempels, donkergele bloemen, groene bladsteel en aanliggende, sterkgehoornde buitenste omwindselbladen is deze soort van alle andere Nederlandse *Erythrosperma* te onderscheiden; de in NKA genoemde *T. laetum* komt in Nederland niet voor.

Areaal: Nederland, alleen in het Duindistrict tussen Loosduinen en Noordwijk (kaart Ic).

Op de in Act. Bot. Neerl. l.c. vermelde vindplaatsen is als aanvulling te geven: Katwijk *de J.* (h). De f. *tubulosa* v. S. is nog gevonden: Harstenhoek bij Scheveningen *Boerboom* (h).

7. **Taraxacum brachyglossum** Dt. 1911, Ark. f. Bot. 10. — *T. erythrospermum* ssp. *brachyglossum* Dt. 1905.

Icones: Dt., Act. Fl. Sue. 1 (1921) fig. 24, pl. VI.

Exsiccata: Dahlstedt II. 1.

T. brachyglossum (fig. 1) heeft opvallend kleine vruchten minder dan 3 mm lang, met een kort-cylindrische conus; de buitenste lintbloemen zijn vrijwel altijd abnormaal ontwikkeld: kort en/of aan de top overlangs ingerold. De buitenste omwindselbladen zijn nauwelijks gerand, duidelijk purper aangelopen. Het blad is driehoekig gelobd, weinig getand, de eindlob is veelal min of meer pijlvormig en duidelijk spits.

De soort is reeds genoemd in NKA l.c. met de vermelding dat het materiaal van de vier opgegeven vindplaatsen uit de Wassenaarse duinen nogal variabel was, zodat mogelijkerwijs een nieuw te beschrijven soort hierop betrekking zou kunnen hebben. Inderdaad is dit juist gebleken: *T. silesiacum*, een jaar tevoren echter reeds gepubliceerd.

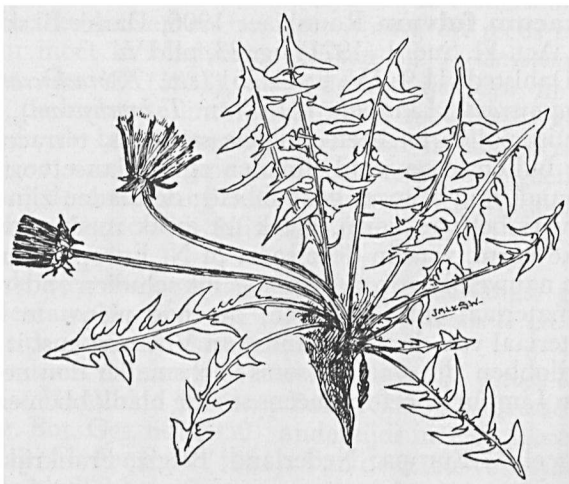

Fig. 1. *T. brachyglossum*; Soerel. $\frac{1}{2} \times$

T. silesiacum heeft grotere vruchten met langere conus, goed ontwikkelde lintbloemen, iets meer gerande, meest bredere en minder gekleurde buitenste omwindselbladen. Bovendien mist zij pollen. Ten slotte is het blad van *T. silesiacum*, indien karakteristiek gevormd, opvallend door de zeer korte driehoekige eindlob met meest stompe top.

Areaal: Estland, Z. Zweden, Z. Noorwegen, Denemarken, N. Duitsland, België en misschien Zwitserland; aangevoerd in de Ver. St. v. Amerika.

Nederland:

Waddendistrict: Texel, Westerduinen Hagl. & v. S. (h).

Duindistrict: Beverwijk v. S. (h); Noordwijk-Katwijk de J. (h) & v. S. (h); Katwijk a. Z. de J. & Th. R. (h. K. & R.); idem v. O. (h); binnenduin bij Katwijk de Wilde (h); Kijfhoek-Bierlap v. S. (h); Meijendel Boerboom & v. S. (h), duin ten N. van den Haag Boerboom (h); Loosduinen-Monster, duinrand v. S. (h).

Binnenland: Ommen-Hardenberg, de Hongerige Wolf K. (h. K. & R.); Goor-Markeloo, legerplaats Oldebroek, 't Harde, Nunspeet-Soerel, alle v. S. (h); Soerel Hagl. & v. S. (h); Onderlangs, Arnhem v. S. (h); hoge rug langs de Maas bij Kessel B., Gr. & v. S. (h).

8. ***Taraxacum commixtum*** Hagl. ex Hylander 1941, Fört. Skand. Växter. — *T. commutatum* Dt. 1921 nec Jordan 1852 (nec v. S. 1939).

Icones: Dt., Act. Fl. Sue. 1 (1921) fig. 11, pl. VII (s.n. *T. commutati*).

Evenals *T. agaurum* heeft deze soort (fig. 2) heldergele stempels; door rood gesteelde bladen wijkt zij b.v. van deze af. In habitus gelijk

zij meer op *T. lacistophyllum*, maar zij is in het algemeen forser en groot-hoofdiger; bij goed-ontwikkelde planten is de bladvorm zeer opvallend; de zijlobben zijn eerst versmald en dan naar de top toe verbreed. De omwindselbladen zijn meer aanliggend en breder gerand dan bij *T. lacistophyllum*. DAHLSTEDT beschreef de soort zonder pollen.

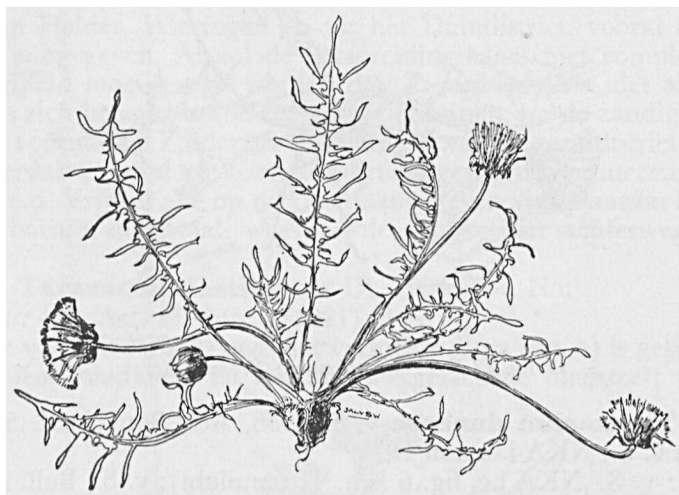

Fig. 2. *T. commixtum*; Egmond a. Z. $\frac{1}{8} \times$

Areaal: Z. Zweden, Denemarken en Bornholm, Nederland; eenmaal in Frankrijk.

Nederland: (kaart Id) in het Duindistrict tussen Egmond en Hoek van Holland, op lichtgrazige grond in de jonge duinen; éénmaal in het Waddendistrict gevonden.

Schiermonnikoog *Koolstra & v. d. Ploeg* (h); Egmond a. Z., Egmond-binnen en Castricum, alle *v. S.* (h); Amsterdamse Waterleidingduinen *Go. & v. S.* (h); algemeen tussen Noordwijk en Katwijk *de J.* (h), *v. O.* (h), *v. S.* (h); algemeen in de duinen van Wassenaar, Waalsdorp, Scheveningen en ten N. van den Haag *Boerboom* (h), *v. S.* (h), *de Wilde* (h); Westduinen ten Z. van den Haag en Hoek van Holland, beide *v. S.* (h).

9. ***Taraxacum disseminatum* Hagl. 1947, Svensk Bot. T. 41, c. icon.**

Deze voor Nederland nieuwe soort doet iets aan *T. scanicum* denken; opvallend zijn echter de brede, korte zijlobben der bladen met sterk convexe rug en met fijne lange tanden (fig. 3); de eindlob is vaak verlengd. Aan de bladrand en in de interlobia vindt men meest wat donkerpurperen kleuring. De buitenste omwindselbladen zijn duidelijk gerand en zeldzaam van zwakke hoorntjes voorzien; de stijlen en stemfels zijn donker, in gedroogde toestand vrijwel zwart; de vruchten zijn (iets roodachtig-) bruin.

Areaal: Z. Zweden en Z. Noorwegen, oorspronkelijk waarschijnlijk met graszaad ingevoerd; Denemarken, Rügen, Nederland; Bohemen (exsicc. Baenitz!).

Nederland: enkel in het Duindistrict.

Wassenaar en Waalsdorp, beide *v. S.* (h); vermoedelijk met duinzand aangevoerd op een polderdijk op Rozenburg tegenover den Briel, *B., Gr. & v. S.* (h).

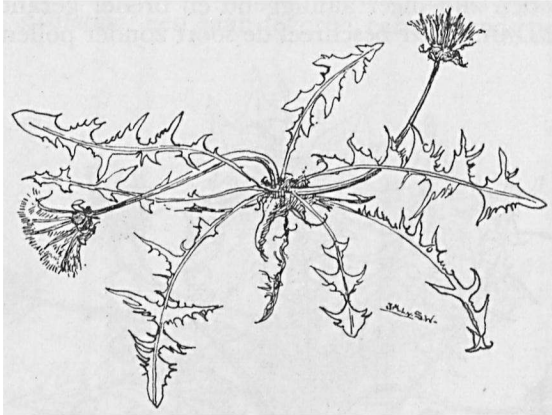

Fig. 3. *T. disseminatum*; Wassenaar. $\frac{1}{2} \times$

10. ***Taraxacum dunense*** *v. S.* 1956, Act. Bot. Neerl. 5. — *T. tenuibum* *v. S.*, NKA l.c. non Dt.

Icones: *v. S.*, NKA l.c. fig. 6 (s.n. *T. tenuilobi*); *v. S.*, Bull. Rijkspl. t. Brussel 26 (1956) fig. 64.

De plant gelijkt in kenmerken, meer dan in algemene habitus, op *T. rubicundum*. De omwindselbladen zijn echter lancetvormig, aan de top teruggekromd; de hoofdsteel is behaard; de bladvorm is afwijkend: de rechttuitstaande zijlobben zijn opvallend smal en in het midden het breedst; het donkerpurper van de bladsteel strekt zich ver tot in de hoofdnerf uit. In het algemeen is zij wat krachtiger van bouw dan *T. rubicundum*, al blijft het een zeer sierlijke plant.

Areaal: Vlaamse en Nederlandse zeeduinen in het Duindistrict (kaart IIIa). In Nederland is zij, als aanvulling op de gegevens in Act. Bot. Neerl. l.c., nog gevonden bij Castricum *v. S.* (h).

De in NKA l.c. vermelde *T. tenuilobum* Dt. komt in Nederland niet voor.

11. ***Taraxacum lacistophyllum*** Dt. 1911, Ark. f. Bot. 10. *Icones*: Dt., Act. Fl. Sue. 1 (1921) fig. 13, pl. VI; *v. S.*, Bull. Rijkspl. t. Brussel 26 (1956) fig. 65.

Exsiccata: Dahlstedt II. 2; IV. 3,4; F. Schultz, Herb. norm. 45 bis (s.n. *T. off. var. arenarii*).

De soort is reeds vermeld in NKA l.c.; aan de aldaar gegeven beschrijving behoeft weinig te worden toegevoegd. In Nederland is verwarring mogelijk met *T. rubicundum*, vooral bij onvolgroeide exemplaren. *T. lacistophyllum* heeft onder het hoofdje behaarde i.p.v. kale stelen en zwakrode, althans niet diep-donkerpurperen bladstelen. In vruchttoestand zijn de soorten gemakkelijk kenbaar aan de vruchtkleur: helderbruinrood bij *T. lacistophyllum* en donkerroodbruin bij *T. rubi-*

cundum; zie verder onder *T. rubicundum*. Van *T. commixtum* verschilt *T. lacistophyllum* door vuilgele tot donkere stempels en door smallere, niet sterkgerande buitenste omwindselbladen.

Areaal: van Letland en gematigd N. W. Europa door W. Europa tot in N. Portugal en Z. Frankrijk; ook hier en daar in midden Europa.

Nederland (kaart II): uit NKA l.c. was de soort voor de omgeving van den Helder, Wieringen en uit het Duindistrict, vooral om Den Haag, aangegeven. Al zal de verspreidingskaart niet compleet zijn, ongetwijfeld mag gezegd worden dat *T. lacistophyllum* niet algemeen is, doch zich beperkt tot de zee- en rivierduinen, tot de zandige kusten van de voormalige Zuiderzee en hellingen van de zanddistricten langs de rivierdalen; ten slotte komt de soort aangevoerd voor met zand langs dijken e.d. Vrijwel alle op de kaart aangegeven vindplaatsen berusten op herbarium-materiaal, waarvan de opgave hier achterwege blijft.

12. *Taraxacum laetiforme* Dt. 1909, Bot. Not.

Iconus: Dt., Act. Fl. Sue. 1 (1921) pl X.

Deze voor Nederland nog niet vermelde soort (fig. 4) is gekenmerkt door bleke bladkleur en slechts zwakgekleurde bladsteel; de drie-

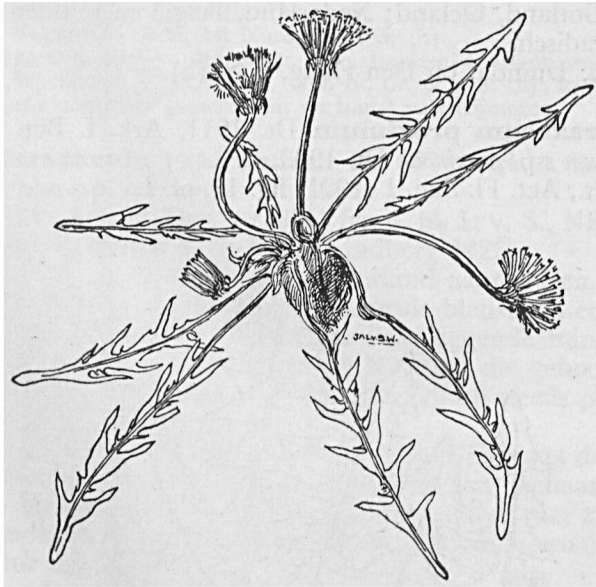

Fig. 4. *T. laetiforme*; Waalsdorp. $\frac{1}{2} \times$

hoekige bladlobben zijn vaak teruggericht; de buitenste omwindselbladen zijn smal en uitstaand; de bloemen zijn lichtgeel, voorzien van pollen, de stempels zijn vuilgeel. Het meeste lijkt ze op *T. scanicum*, die echter een felrode bladsteel, donkergroene bladen, minder lichtgele bloemen en donkere stijlen heeft.

Areaal: Z. Zweden, Denemarken en Bornholm, Nederland; onzeker voor Engeland.

Nederland (kaart IIIb): alleen in de zeeduinen.

Waddendistrict: Terschelling, op vele plaatsen in de duinen *W.* (h); Vlieland, Malgem *V. de Vries* (h *W.*); Texel, duinen bij de Koog en Westerduinen op verschillende plaatsen *Hagl. & v. S.* (h).

Duindistrict: Beverwijk, duin *v. S.* (h); Meijendel *de Wilde* (h); veelvuldig in de Wassaarse, Waalsdorper en noordelijke Haagse duinen en Scheveningen, alle *v. S.* (h).

f. citrina *v. Soest*: *ligulae perpallide luteae, marginales extus stria purpurea notatae*: Waalsdorp 1954 *De Langhe & v. S.* (h).

13. ***Taraxacum polyschistum*** Dt. 1909, Bot. Not.

Icones: Dt., Act. Fl. Sue. 1 (1921) fig. 14, pl. V; *Hagl.*, Bot. Not., 1946 (*f. oelandicum* *Hagl.*).

Exsiccatum: Dahlstedt I. 8.

Deze soort heeft, evenals *T. lacistophyllum*, vrij lichtroodbruine vruchten, die echter tot onderaan ruw zijn; de buitenste omwindselbladen zijn eirond en breed-gerand; de hoofdjes zijn ook groter en donkerder geel dan bij de meeste andere *Erythrosperma*; de stijlen en stempels zijn donker van kleur; de bladlobben zijn driehoekig maar met verlengde top, vrij dicht opeengeplaatst.

Areaal: Gotland, Oeland; Nederland, België en midden Frankrijk, overal sporadisch.

Nederland: Duindal bij Den Haag, *v. S.* (h).

14. ***Taraxacum proximum*** Dt. 1911, Ark. f. Bot. 10. — *T. erythrospermum* ssp. *proximum* Dt. 1905.

Icones: Dt., Act. Fl. Sue. 1 (1921) fig. 12, pl. I.

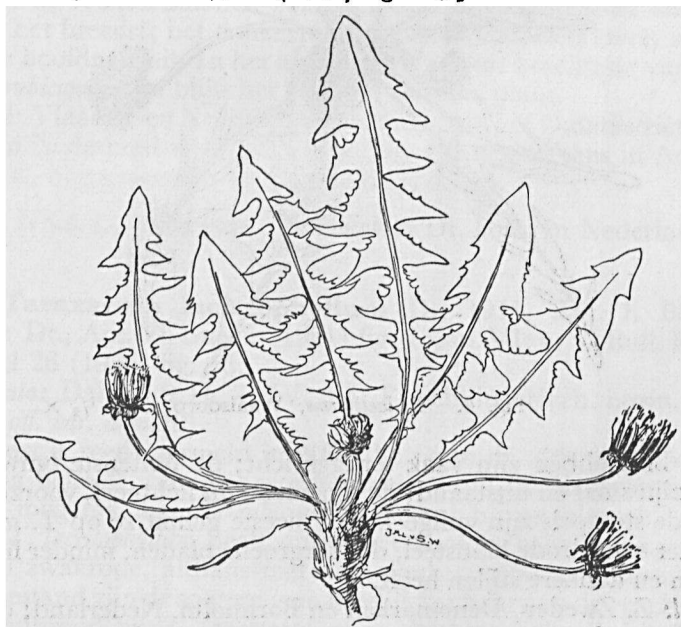

Fig. 5. *T. proximum*; Nieuwe Scheveningse Bosjes. 1001/1 X

Exsiccata: Dahlstedt I. 11; Lindberg 1424.

In habitus doet de soort (fig. 5) aan de *Vulgaria* denken, maar de gehele bouw is toch wel teerder, ofschoon b.v. *T. parvuliceps* Lb. (*Vulgaria*) evenzo teer is. In jonge toestand, als de zuiverbruine van een lange conus voorzien vruchten ontbreken, is zij moeilijk van de *Vulgaria* te scheiden; de buitenste omwindselbladen zijn ongerand, staan af met teruggebogen top; de voor de *Erythrosperma* zo kenmerkende hoorntjes of knobbels zijn maar spaarzaam ontwikkeld. *T. proximum* mist pollen, de stempels en het bovendeel van de stijlen zijn donker vuilgeel. De bladlobben zijn driehoekig, spits, met meer of minder recht afstaande onderkant.

Areaal: Finland en Baltische landen: midden en Z. Zweden, Denemarken, N. Duitsland (zeekust); Nederland en België.

Nederland: plaatselijk; evenals *T. scanicum* en *T. silesiacum* behoort zij meer tot de flora van het binnenland dan van het jonge duingebied in de kuststrook.

Duindistrict: bij den Haag in de door de plantsoendienst onderhouden bosgebieden: Bosjes van Zaanen en bosjes tussen Klein-Zwitserland en de Waalsdorper weg, beide v. S. (h); Nieuwe Scheveningse Bosjes Hagl. & v. S. (h).

Drents district: Urk Bakker (h. IJsselm.).

Gelders district: Waskolk bij Nunspeet v. S. (h).

Subcentreuuroop district: Nijmegen, Sumatraplein en Bankastraat Th. R. (h. K. & R.); Wychen J. J. (h. NBV); Well B., Gr. & v. S. (h); in h. K. & R. vermoedelijk van nog meer plaatsen uit de buurt van Nijmegen.

15. *Taraxacum rubicundum* Dt. 1911, Ark. f. Bot. 10. — *T. erythrospermum* ssp. *rubicundum* Dt. 1905.

Icones: Dt., Act. Fl. Sue. 1 (1921) fig. 8, pl. I; v. S., NKA l.c. fig. 5.

Exsiccata: Dahlstedt I. 5; II. 1; Lindberg 1426.

In NKA l.c. is de soort voor Nederland aangegeven. De plant is fijn gebouwd, gekenmerkt door donkerrode bladstelen en kale hoofdjestelen; het omwindsel heeft vrijwel aanliggende min of meer eivormige, duidelijk gerande buitenste blaadjes, die gehoord zijn; de lichtgele bloemen bezitten in Nederland vrijwel steeds pollen, wat in Scandinavië minder het geval is.

Bij *T. lacistophyllum* is ingegaan op de verschillen met deze soort. Als kritisch moeten planten van *T. rubicundum* met behaarde hoofdjestelen (f. *araneiferum* v. S.) en van *T. lacistophyllum* met kale hoofdjestelen worden beschouwd; in zulke gevallen zal de vruchtvorm en de vruchtkleur beslissen.

De door Dahlstedt beschreven ssp. *monspeliense*, zie ook NKA l.c., schijnt niet meer als van belang te worden beschouwd.

Areaal: Finland en Åland; Z. Zweden, Denemarken, Duitsland tot in Oostenrijk; Nederland, België en Frankrijk, Engeland; aangevoerd in de Ver. St. v. Amerika.

Nederland: er zijn een aantal aanvullingen op de lijst in NKA l.c.

Waddendistrict: Texel, de Geul Meeuse (h. L); duin ten Z. van Huisduinen v. S. (h).

Duindistrict: Castricum, Egmond en Beverwijk, duinen, alle v. S. (h); Overveen Buse (h. L); Oosterveld v. O. (h); Noordwijk-Katwijk, duinen de J. (h) & v. S.

(h); Katwijk a. Z. v. O. (h); vele aanvullingen op de reeds gegeven vindplaatsen om Wassenaar, den Haag en Loosduinen (div. h); Hoek van Holland v. S. (h), terwijl de vroegere opgave van daar fout bleek; met duinzand te Delft aangevoerd! v. S.

Maasgebied: wellicht een afwijkende vorm, zie ook NKA l.c.: Plasmolen, Middelaar, Oeffelt, Gassel-Vogelshoek, leemgroeve Venlo, verzameld door verschillende combinaties van verzamelaars: J. J., K., B. R., Th. R. (h. K. & R., h. NBV).

16. ***Taraxacum scanicum*** Dt. 1911, Ark. f. Bot. 10.

Icones: Dt., Act. Fl. Sue. 1 (1921) fig. 16, pl. VIII.

Exsiccata: Dahlstedt III. 4; IV. 5 (s.n. *T. tenuilobi*).

Deze soort (fig. 6) bezit pollen en heeft vuilgele, vrij donkere stempels; de buitenste omwindselbladen zijn smal, vrij duidelijk gerand, vaak roodachtig en teruggebogen aan de top; de bladen zijn meest

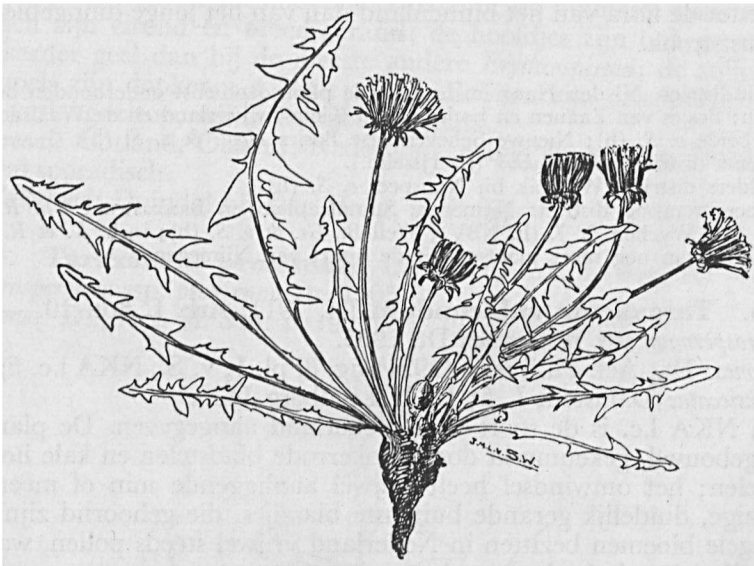

Fig. 6. *T. scanicum*; Meijndel. $\frac{1}{2} \times$

donkergroen en hebben rode stelen; de bladlobben zijn smal driehoekig, spits, meest sterk getand, de verlengde eindlob is vaak gespleten of sterk getand en met een tongvormig tamelijk stomp einde; de vruchten zijn donker-roodbruin. Van *T. laetiforme*, die er in habitus op lijkt, verschilt zij door donkerder bladkleur, dieprode bladstelen, donkerder stempels; enkel bij zwak ontwikkelde planten is verwarring mogelijk; de vruchtkleur van *T. laetiforme* is lichter roodbruin. Voor verschil met *T. disseminatum*, zie aldaar.

Areaal: Finland en Baltische landen, Z. Zweden, Denemarken en Bornholm, door Duitsland tot in Zwitserland; Nederland, België, Frankrijk, Engeland, Italië (kaart IVb); aangevoerd in Alaska en de Ver. St. v. Amerika.

Nederland: aansluitend aan het areaal, is *T. scanicum* nog niet in het

Noorden van het land gevonden; zij groeit op zandgrond, meer in het binnenland dan langs de kust in jonge duinen.

Drents district: Staart van Urk en de Voorst in de Noordoostpolder *Bakker* (h. IJsselm.).

Gelders district: Soerel bij Nunspeet en Zeist, beide *v. S.* (h).

Subcentreurop district: Goor-Markeloo *v. S.* (h); in en nabij Nijmegen *K.*, *B. R.*, *Th. R.* (h); Jammerdaalse heide bij Venlo *B.*, *Gr.* & *v. S.* (h).

Kempisch district: Eindhoven *v. S.* (h); stuifzand ten O. van Wanssum *B.*, *Gr.* & *v. S.* (h).

Fluviatiel district: Maasrand ten N. van Kessel *B.*, *Gr.* & *v. S.* (h); duin bij Woensdrecht *Bakker* (h. IJsselm.).

Duindistrict: Katwijk *de J.* & *v. S.* (h); op verschillende plaatsen in de binnenduinen van Wassenaar, den Haag en Loosduinen en in de jonge duinen van Meijndel en Waalsdorp, alle *v. S.* (h); Hoek van Holland, duin en zandgronden langs de Nieuwe Waterweg tot in de Nieuwlandpolder op verschillende plaatsen, *v. S.* (h); Bosduin en duinrand bij Rockanje *Sipkes* & *v. S.* (h); Groene strand *Hagl.* & *v. S.* (h); Wijde Slik aan de Brielse Maas *Bakker* (h. IJsselm.).

17. ***Taraxacum silesiacum*** Dt. ex Hagl. 1938, Bot. Not.

Exsiccatum: Callier 847 (s.n. *T. erythrospermi*).

Deze soort (fig. 7) doet aan *T. brachyglossum* denken, vgl. aldaar. Pollen ontbreekt; stijlen en stempels zijn vrij donker gekleurd. Opvallend zijn de bladen, wier eindlob breed deltavormig is met een basis

Fig. 7. *T. silesiacum*; Scheveningse Bosjes. $\frac{1}{2} \times$

die meest groter is dan de hoogte. De omwindselbladen zijn duidelijk gerand, dit in tegenstelling met *T. proximum*, die er in zwakke vormen op kan gelijken, doch zuiverbruine vruchten heeft; die van *T. silesiacum* hebben steeds een rode tint.

Areaal: Z. Zweden, Denemarken; midden Europa tot in Transsilvanië; Nederland, België en Frankrijk.

Nederland (kaart IIIc): evenals *T. scanicum* meer in het binnenland dan in de jonge zeeduinen, alwaar zij aangevoerd lijkt te zijn met grint langs paden, e.d.

Drents district: Texel, de Berg, plistocene grond Hagl. & v. S. (h); Zeegse stuifduinen B. & v. S. (h).

Gelders district: Legerplaats Oldebroek Hagl. & v. S. (h); op de Bergen bij Wessinge! v. S.; Doornspijk, op enige plaatsen om Nunspeet en bij de IJsselmeerkust bij Nunspeet en Hoophuizen, Nunspeet-Vierhouten, alle v. S. (h); kust bij Nunspeet Bakker (h. IJsselm.); Terlet J. J. & Th. R. (h. NBV, h. K. & R., h. v. S.).

Subcentreuroop district: Nijmegen, op een paar plaatsen in de stad, bij Groesbeek, alle Th. R. (h. K. & R.); Broekhuizervorst, Looierheide, Jammerdaalse heide bij Venlo, alle B., Gr. & v. S. (h).

Fluviatiel district: Wijhe, oude rivierdijk v. S. (h); Epse, rivierduin Gr. & v. S. (h); Oeffeltse broek J. J. (h) & Th. R. (h. K. & R.).

Waddendistrict: Callantsoog-Huisduinen B. & v. S. (h).

Duindistrict: Aerdenhout, Oranjekom Go. (h) & v. S.; Valkenburg bij Katwijk de J. (h); Meijndel Hagl. & v. S. (h); id. Vervoort & de Bruyn (h. de Wilde), in grint bij de boerderij aldaar Boerboom & v. S. (h); Meijndel-Wassenaarse slag, in grint Boerboom & v. S. (h); Meijndel-Kievit langs de weg v. S. (h); oud barakkenkamp Waalsdorp, Scheveningse Bosjes, Pompstationsweg den Haag, Kijkduin, Hoek van Holland, Rockanje, alle v. S. (h).

18. *Taraxacum taeniatum* Hagl. ex Holmgren 1942, Blekinges Flora. — *T. commutatum* v. S., NKA l.c. nec Jord. nec Dt.

De soort (fig. 8) valt op door het ontbreken van stuifmeel en door

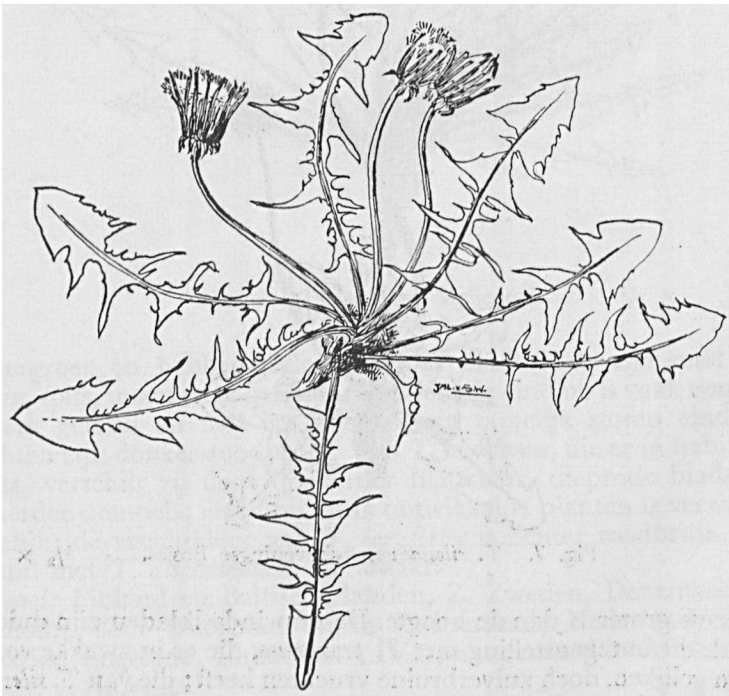

Fig. 8. *T. taeniatum*; Duindal, den Haag. $\frac{1}{2} \times$

geelgroene stijlen en stempels; de bloemen vallen na de bloei snel af; regelmatig bloeit deze soort ook in de herfst. De bladsteel is sterk purpergekleurd, de driehoekige bladlobben zijn grof en fijner getand, de buitenste omwindselbladen zijn bijna ingerold-teruggekromd; lichtpurper gekleurd; de hoofdessteel is onder het hoofdje opvallend spinwebachtig behaard, maar ook lagerop vaak behaard. De vruchten zijn donkerroodbruin, vaak met maar weinig overmaat aan rood.

Areaal: Finland, Zweden, Noorwegen, Denemarken, kust van Nederland en België.

Nederland: (kaart IIId) in de jonge zeeduinen, zuidwaarts tot Voorne.

Ameland, Nes *v. d. Ploeg* (h); Texel, bij de Koog en in de Westerduinen *Hagl. & v. S.* (h); Huisduinen, Falga en tot Callantsoog *v. S.* (h); Wijk a. Z. en Castricum, beide *v. S.* (h); Amsterdamse waterleidingduinen, vgl. NKA l.c.; duin ten N. van Katwijk *de J. & v. S.* (h); veel in de Wassenaarse en Haagse duinen, vgl. NKA l.c., enz.; Hoek van Holland en Rockanje, beide *v. S.* (h); Groene strand aldaar *Hagl. & v. S.*!

Slechts driemaal zijn, enkel in de Waalsdorper duinen *v. S.* (h), planten van deze soort verzameld, die pollen bezaten.

Omtrent enkele in Nederland gevonden *Erythrosperma*-soorten bestaat voor mij nog onzekerheid.

Een ervan gelijkt in bladvorm op *T. proximum*, maar heeft pollen, lichtere stempels, bredere en breder gerande buitenste omwindselbladen; de vruchten (onrijp) zijn bruin: Nieuwenhoorn (Voorné) *B., Gr. & v. S.* (h).

Een tweede doet aan *T. commixtum*, resp aan *T. brachyglossum* denken, het vrij talrijke materiaal uit de Wassenaarse duinen (*h. v. S.* en *h. Boerboom*) schijnt tot een nieuwe soort te behoren: stempels geel, pollen 0.

Een derde en vierde (?) soort komen overeen met soorten, als *T. glaucinum* Dt. en *T. glauciniforme* Dt.; de talrijke bladslippen zijn zeer smal en lang; de buitenste omwindselbladen breedgerand: veel bij Ierseke; Waalsdorp en Scheveningen *v. S.* (h).

Tabel der Nederlandse Obliqua en Erythrosperma

Taraxaca met een vrucht met lange cilindrische "conus", vaak roodachtig; omwindselbladen alle of ten dele met hoorntjes of, soms zwakke, knobbels.

1. Vrucht strokleurig tot lichtbruin	2
Vrucht geelachtig rose, terracotta-kleurig, bruinrood tot donkerbruin	4
2. Blad bleekgroen, lobben kort; lintbloemen ingerold, door heldere aanloop oranje-achtig van kleur (<i>Obliqua</i>)	
1. <i>T. obliquum</i>	
Blad gras- tot grijs-groen, lobben verlengd; lintbloemen vlak, lichtgeel (<i>Dissimilia</i>)	3

3. Bladlobben driehoekig, gekroesd, daardoor het blad niet vlak; omwindselbladen met hoorntjes, de buitenste vrijwel aanliggend 2. *T. tortilobum*
Blad vlak; omwindselbladen vrijwel zonder knobbels (stijl geel, buitenste omwindselbladen breed-gerand) . . . 3. *T. simile*
4. Vrucht geelachtig rose tot terracotta-kleurig "fulvum" (*Fulva*) 5
Vrucht diep oranjebruin, bruinrood of donkerbruin (*Erythro-sperma* s. str.) 6
5. Bladsteel felrood, buitenste omwindselbladen aanliggend 4. *T. fulviforme*
Bladsteel bleekrose of bruinachtig, buitenste omwindselbladen afstaand 5. *T. fulvum*
6. Stempels heldergeel 7
Stempels groengeel, vuilgeel tot zwartachtig 8
7. Bladsteel gevleugeld, groen (bladnerf zelden iets rood); buitenste omwindselbladen aangedrukt; bloemen donkergeel 6. *T. agaurum*
Bladsteel ongefleugeld, min of meer rood; buitenste omwindselbladen los aanliggend tot afstaand; bloemen lichtgeel. 8. *T. commixtum*
8. Pollen ontbreekt 9
Pollen aanwezig 11
Opm. *T. taeniatum* is hoogstzelden met pollen, *T. rubicundum* zonder pollen in Nederland aangetroffen.
9. Buitenste omwindselbladen vrijwel ongerand; vrucht in rijpe toestand zuiver donkerbruin 14. *T. proximum*
Buitenste omwindselbladen duidelijk gerand; vrucht oranje-tot roodbruin. 10
10. Stempels groenig; buitenste omwindselbladen lichtpurper, teruggekromd 18. *T. taeniatum*
Stempels zwartachtig; buitenste omwindselbladen groen, aanliggend tot afstaand 17. *T. silesiacum*
11. Hoofdjesstelen kaal; buitenste omwindselbladen aanliggend 15. *T. rubicundum*
Hoofdjesstelen onder het hoofdje behaard; buitenste omwindselbladen aanliggend tot afstaand 12
12. Bladsteel en onderste deel van de hoofdnerf intensief donkerpurper 10. *T. dunense*
Bladsteel bleek, lichtpurper of rose 13
13. Lintbloemen kort en bovenaan meest ingerold; hoofdje niet-stralend 7. *T. brachyglossum*
Lintbloemen vlak; hoofdje stralend 14
14. Eindlob driehoekig tot iets pijlvormig, weinig getand 15
Eindlob niet driehoekig, maar verlengd en vaak sterk ingesneden en getand 16
15. Buitenste omwindselbladen lancetvormig, smalgerand 11. *T. lacistophyllum*
Buitenste omwindselbladen breed, eivormig, breedgerand 13. *T. polyschistum*

16. Stempels vuilgeel, bladsteel bleek tot rose. 12. *T. laetiforme*
Stempels donker; bladsteel purper. 17
17. Blad meest donkergroen, lobben kort en grofgetand, zonder
opvallend convexe rug; vruchten rood- tot oranje-bruin. .
. 16. *T. scanicum*
Blad lichtgroen, lobben fijngetand en t.d. met sterk convexe
rug; vruchten bijna zuiver bruin . . 9. *T. disseminatum*

SUMMARY

A revision of *Taraxacum* sect. *Obliqua* Dt. and sect. *Erythrosperma* Dt. em. Lb. for the Netherlands is given, regarding an old one by the author in *Nederlandsch Kruidkundig Archief* 49 (1939). Eighteen species are considered, pictures and maps are given.

Obliqua

1. *T. obliquum* (Fr.) Dt.+ : sea dunes southward to the isle of Voorne; *T. platyglossum* Raunk., mentioned earlier, has not been found in the country.

*Erythrosperma**Dissimilia*

2. *T. tortilobum* Florstr.: common; f. *brachyglossum* m. and f. *involutum* m. are described.
3. *T. simile* Raunk.++ : one locality in the central part of the country (new). Three other species, probably new and still to be described, appear in the eastern part of the country.

Fulva

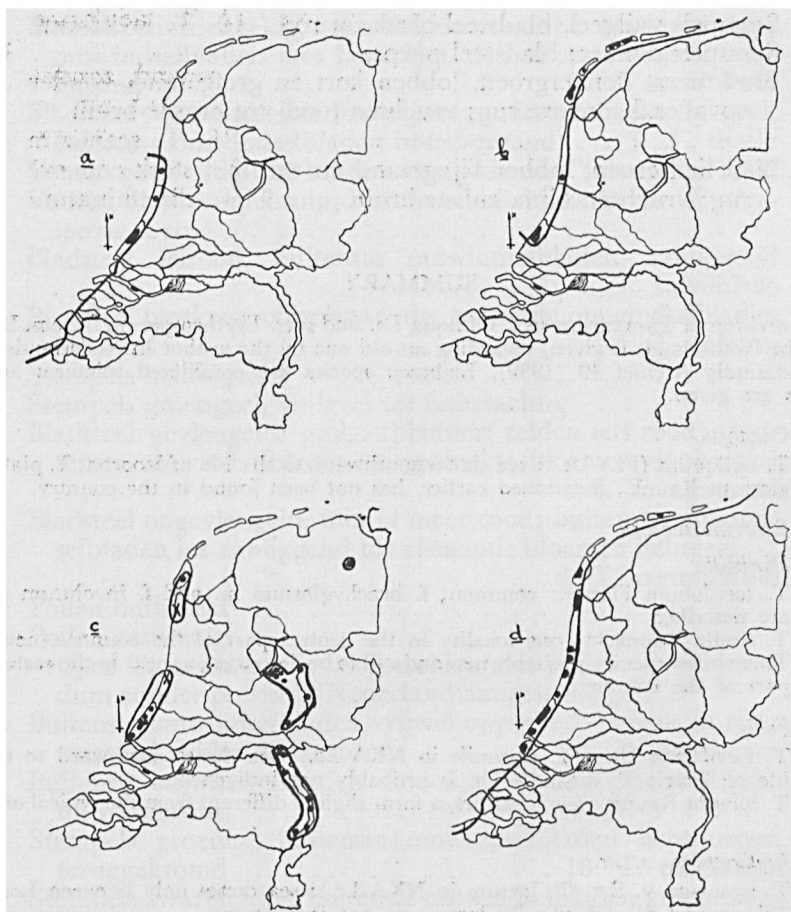
4. *T. fulviforme* Dt.+ (*T. dissimile* in NKA l.c.): sea dunes northward to the isle of Texel; *T. dissimile* Dt. is probably not indigenous.
5. *T. fulvum* Raunk.: few localities, a form slightly different from the typical one.

Erythrosperma s. str.

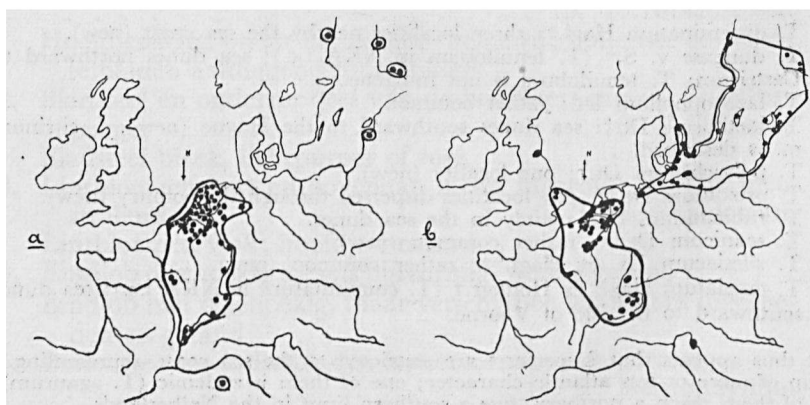
6. *T. agaurum* v. S.+ (*T. laetum* in NKA l.c.): sea dunes only between Loosduinen and Noordwijk; *T. laetum* is not indigenous.
7. *T. brachyglossum* Dt.: few localities dispersed through the country.
8. *T. commixtum* Hagl. ex Hyl.+ : sea dunes southward to Hook of Holland (new).
9. *T. disseminatum* Hagl.+ : three localities nearby the sea coast (new).
10. *T. dunense* v. S.+ (*T. tenuilobum* in NKA l.c.): sea dunes northward to Castricum; *T. tenuilobum* is not indigenous.
11. *T. lacistophyllum* Dt.: rather common.
12. *T. laetiforme* Dt.+ : sea dunes southward to the Hague (new); f. *citrinum* m. is described.
13. *T. polyschistum* Dt.+ : one locality (new).
14. *T. proximum* Dt.++ : few localities dispersed through the country (new).
15. *T. rubicundum* Dt.: mainly in the sea dunes.
16. *T. scanicum* Dt.++ : rather common (new).
17. *T. silesiacum* Dt. ex Hagl.++ : rather common (new).
18. *T. taeniatum* Hagl. ex Holmgr.+ (*T. commutatum* in NKA l.c.): sea dunes southward to the isle of Voorne.

It thus appears that 9 species + are restricted to the sea coast, representing a group of more or less atlantic character; one of them is endemic (*T. agaurum*); two of them reach a northern, five a southern limit in the Netherlands.

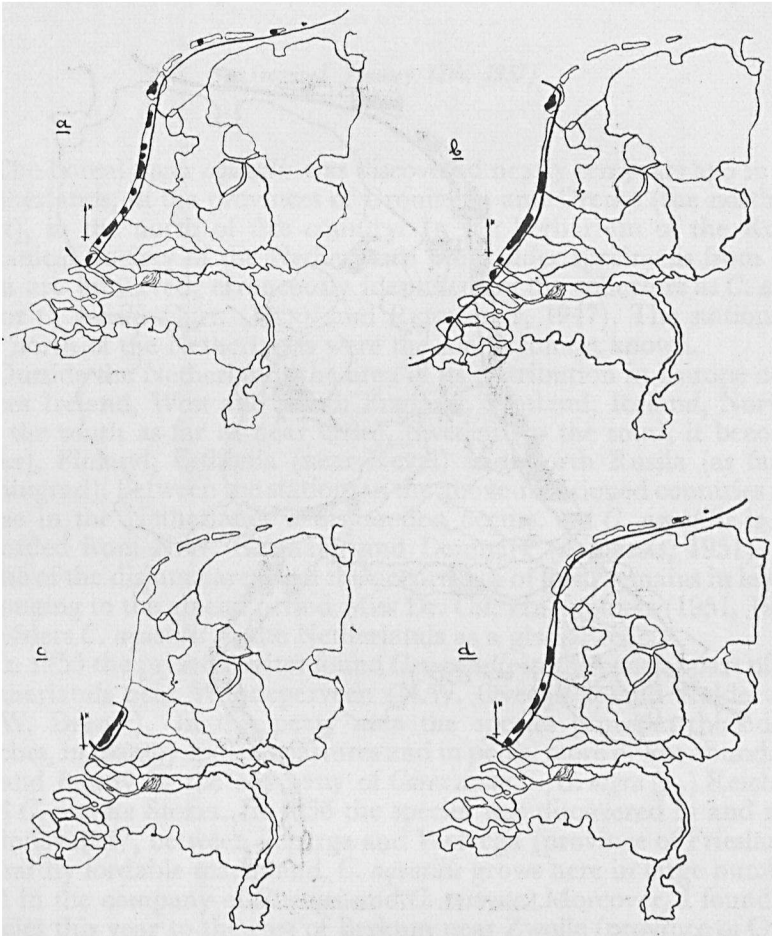
Of the others, four ++ belong essentially to the flora of the interior, representing a group of central and north european distribution.

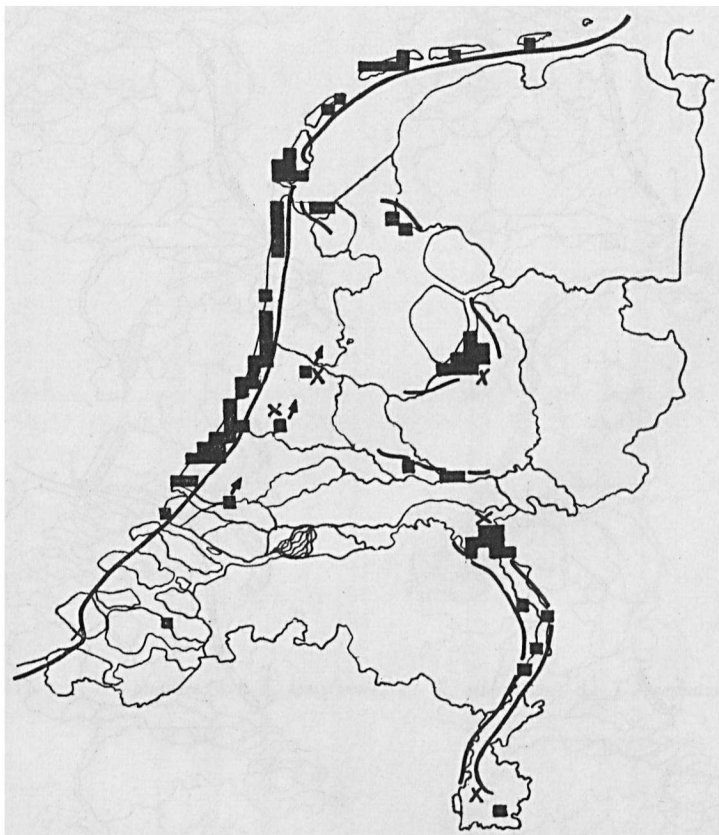
Kaart III. a: *T. dunense*; b: *T. laetiforme*; c: *T. silesiacum*; d: *T. taeniatum*.

Kaart IV. a: *T. tortilobum*; b: *T. scanicum*, voor het N.O. deel van het areaal zijn de gegevens overgenomen uit Haglund, Svensk Bot. T. 41 (1947) Abb. 3.

Kaart I. a: *T. obliquum*; b: *T. fulviforme*; c: *T. agaurum*; d: *T. commixtum*.

Kaart II. *T. lacistophyllum*.